

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	1
Indledning.....	2
Læse-/Psykiatriafdelingens arbejdsområder	2
Økonomi og lovområder	5
Målgruppen i tal	5
Effekt af undervisningen.....	6
Projekter og udviklingsarbejder mv.	7

Indledning

CSU-Slagelse har samlet sendt årsrapporter for 2015 til de kommuner, der har en abonnementsaftale med CSU vedr. Kompenserende Specialundervisning.

I Læse-/Psykiatriaafdelingen har vi imidlertid mange andre arbejdsområder. Formålet med denne årsrapport er at give et samlet billede af, hvad afdelingen beskæftiger sig med samt tendenser, udvikling og visioner indenfor området.

I 2015 har der været 11 ansatte i afdelingen, svarende til 9 fuldtidsstillinger. Det er væsentligt for os at opretholde et højt fagligt niveau og en bred viden indenfor de områder, vi varetager. De ansattes uddannelsesbaggrund spænder derfor fra lærere med kurser og videreuddannelser indenfor specialpædagogik, læsepædagogik, læsevejledning, andetsprogsundervisning og kognitiv adfærdsterapi/psykoterapi til universitetsuddannede audiologopæder.

I Læse-/Psykiatriaafdelingen gør vi desuden meget ud af at holde os ajour med den aktuelle forskning og udvikling på området og deltager derfor løbende i kurser, konferencer og netværk. Vi er desuden med i mange projekter og udviklingsarbejder, og vi har derfor valgt at videreudanne en medarbejder til projektleder. Som noget nyt har CSU i 2015 valgt at uddanne en medarbejder til fagjournalist, og denne medarbejder kommer fra Læse-/Psykiatriaafdelingen.

Læse-/Psykiatriaafdelingens arbejdsområder

Læseafdelingen ved CSU-Slagelse varetager udredning, undervisning og rådgivning/vejledning af unge og voksne borgere i Slagelse, Sorø og Ringsted Kommuner, der enten er ordblinde eller som har læse-/stavevanskeligheder af andre årsager – eller i kombination med andre handicaps. Desuden varetager vi udredning og undervisning af ordblinde studerende i Region Sjælland.

Som en integreret del af hhv. udredning og undervisning varetager vi vejledning i forbindelse med ansøgning om it-hjælpemidler og evt. afklarende undervisningsforløb samt tilbud, bestilling/indkøb, udlevering og undervisning i brug af udstyret.

Undervisningen i Læseafdelingen har fokus på at kompensere for læse-/stavevanskeligheder med it-hjælpemidler og forbedre kursisternes muligheder for at udnytte disse til læsning og skrivning i deres dagligdag, i en uddannelse eller på et job. Undervisningen foregår altid på grundlag af en grundig udredning med udgangspunkt i borgerens ønsker, behov og muligheder.

Undervisningen omhandler primært dansk og de muligheder, der åbner sig, når der kompenseres for læse-/stavevanskelighederne – at forstå indholdet af det, man læser, og at formidle det, man gerne vil formidle på skrift. Vi har dog også hold med undervisning i matematik, særligt tilrettelagt for ordblinde og andre med læse-/stavevanskeligheder samt talblinde. Undervisningen foregår på små hold (3-6 deltagere) eller i ganske særlige tilfælde som eneundervisning – typisk to timer én eller evt. to gange om ugen.

Efter aftale med VUC har vi desuden en særligt tilrettelagt AVU-klasse for elever med særlige behov (autisme, Aspergers syndrom mv.). AVU (Almen VoksenUddannelse, 9.-10. kl.) foregår normalt på VUC, men AVU-klassen på CSU er mindre (3-6 elever), der undervises flere timer i dansk, og der indgår en større grad af rådgivning og vejledning samt elementer af psykoedukation mv. Der undervises i dansk, matematik og evt. samfundsfag/engelsk samt rådgivning og vejledning 4 dage om ugen. Undervisningen afsluttes efter 1 år (eller evt. 2) med 9. klasses afgangsprøve eller et kompetencebevis. Eleverne i AVU-klassen kan enten komme fra CSU's STU-afdeling eller udefra, typisk via jobcentret/UU eller efter et forløb med almindelig kompenserende undervisning.

Vi har også undervisning af unge i STU-forløb (fra centrets STU-afdeling). Undervisningen (dansk/it og evt. matematik) foregår sædvanligvis på hold med 3-6 elever. Efter en periodes undervisning i Læseafdelingen kan det vurderes, at den unge vil kunne gennemføre et forløb i

AVU-klassen, og der er mulighed for at starte på et forkursus til denne, hvor det nærmere vurderes, om AVU-klassen vil være en realistisk mulighed. Enkelte unge har et individuelt tilrettelagt forløb, hvor undervisning i Læseafdelingen er det primære, og den øvrige del af STU'en foregår som praktik, på en anden uddannelsesinstitution el.a.

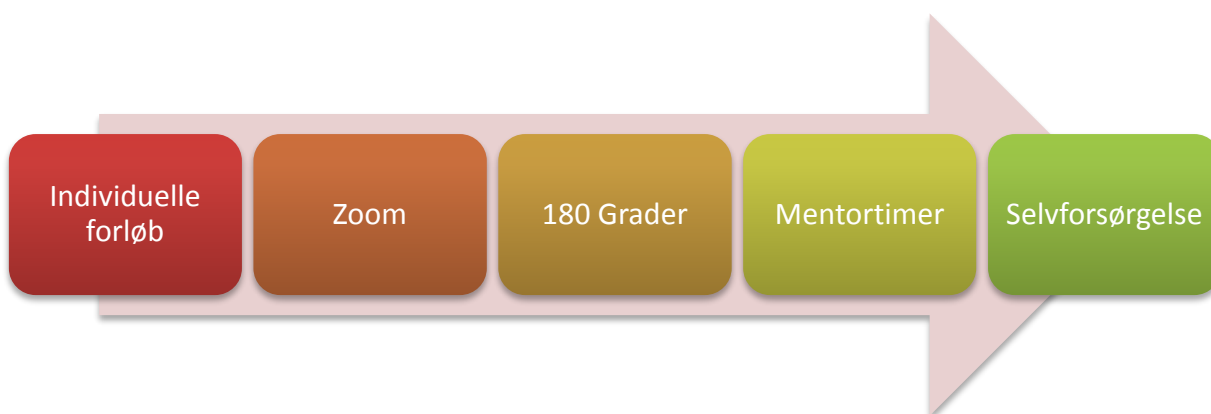
Studerende ved ungdomsuddannelser, der har fået bevilget it-hjælpe midler, får samtidig bevilget et 10 timers undervisningsforløb, hvor de lærer at benytte dem. Uddannelsesstedet kan vælge at købe denne instruktion hos en ekstern leverandør, fx CSU. Instruktionen foregår typisk over 3-4 gange med 4-5 kursister pr. hold. Vi har i 2015 haft aftaler med hhv. SOSU Vestsjælland, Slagelse Gymnasium, Midtsjællands Gymnasium og Sorø Akademis gymnasieafdeling om undervisning på uddannelsesstederne. Friskolerne er også med i sps-ordningen under ungdomsuddannelser, og vi har derfor også haft enkelte elever fra friskoler i undervisning.

Læseafdelingen er fast leverandør for Uddannelsesstyrelsen af udredning, it-instruktion og studiestøtte til ordblinde studerende ved videregående uddannelser i Region Sjælland. Det drejer sig både om de lange videregående uddannelser (RUC og Syddansk Universitets afdeling i Slagelse) og de korte/mellemlange videregående uddannelser (beliggende på professionshøjskoler, erhvervsakademier mv.). Det foregår som oftest individuelt på uddannelsesstedet eller på CSU, alt efter bestillingen. Vi er desuden godkendt af Styrelsen til at foretage tests for talblindhed (dyskalkuli) i Region Sjælland + Hovedstaden.

Psykiatriafdelingen varetager undervisningen af unge og voksne borgere i Slagelse Kommune med psykiatriske diagnoser eller store psykiske vanskeligheder.

Undervisningen har tidligere været meget lagt an på undervisning i faglige færdigheder og derigennem udvikle selvtillid mv. hos den enkelte. Der bliver nu undervist mere direkte i bl.a. psyko-ekudation i forhold til de barrierer, psykisk sårbare borgere har. Målet med dette er at støtte psykisk sårbare borgere til empowerment i forhold til at kunne håndtere deres hverdag. Vores erfaring, bl.a. fra Projekt 180 grader, er, at vi hurtigere når dette mål ved at give direkte redskaber til at tackle vanskeligheder i hverdagen og arbejde målrettet på at få borgerne videre i job eller uddannelse. En statistik fra Jobcenter Slagelse med udgangspunkt i deltagerne i Projekt 180 Grader viser, at 31% efterfølgende kom i uddannelse, 10 % i aktivt tilbud, og at en generel tendens var, at over 80% havde rykket sig nærmere gruppen af arbejdsklare kontanthjælpsmodtagere og dermed tættere på selvforsørgelse.

Når en borger starter i psykiatriafdelingen, foregår det oftest som følger:

Skitse på et forløb i CSU's psykiatriafdeling. Forløbene tilpasses altid individuelt.

Individuelle forløb/ungecafeer

Disse forløb er oprettet i forhold til borgere, som er særligt psykisk udfordrede, og som f. Eks. har svært ved at indgå på hold med andre. Forløbene foregår dels på CSU og på Socialpsykiatrisk Centers ungecafeer i Slagelse og Korsør. Målet er, at borgerne arbejder med de barrierer, de har, for muligvis senere at kunne indgå på hold.

Zoom

På Zoom, et hold for borgere med ADHD, angst og/eller depression, arbejder vi sammen med borgerne omkring de barrierer, de oplever i forhold til at kunne fungere i hverdagen. Borgerne arbejder og eksponeres i fht. deres barrierer i et trygt miljø for med små skridt at nærme sig at turde udfordre sig selv ude i den "virkelige verden".

Zoom er et hold, hvor vi med diagnosticerende undervisning afprøver, om borgerne vil profitere af 180 Grader.

180 Grader

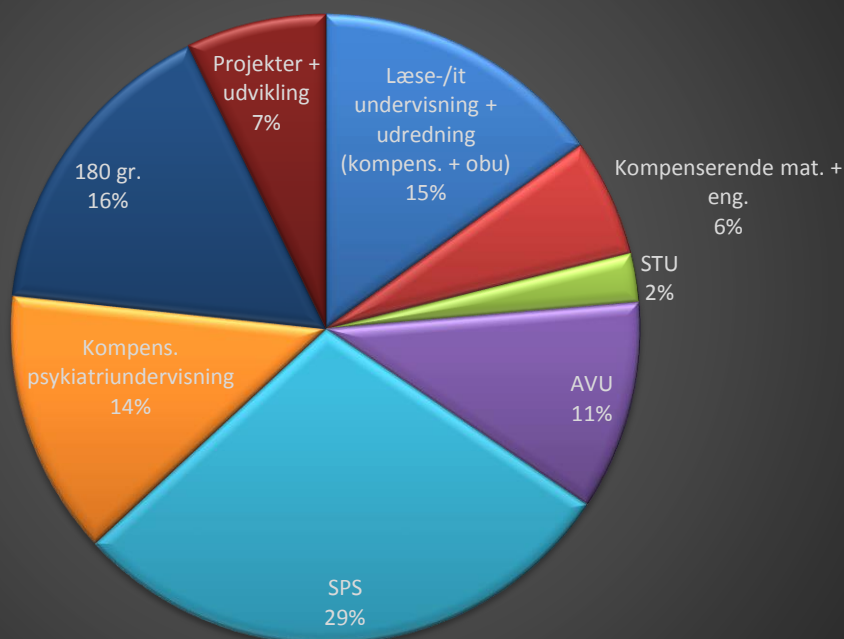
180 Grader er et forløb, som udspringer af et projekt under EU's Strukturfond (afsluttet i 2014). Forløbet er nu idriftsat og er finansieret delvist af abonnementet og suppleret gennem aftale med Jobcenter Slagelse.

180 Grader er et omfattende tilbud for borgere, som ikke er klar til arbejdsmarkedet på grund af barrierer i forhold til ADHD, angst og depression. Formålet med forløbet er at støtte borgere med ovenstående diagnoser ud af jobcenterregi og over i egenforsørgelse.

Mentor-timer

Som led i en udslusning for deltagende borgere i 180 Grader har jobcentret valgt at benytte undervisere i Psykiatriaafdelingen som mentorer. I de fleste tilfælde har disse mentortimer karakter af at være støttende samtaler med henblik på uddannelses- eller jobstart. I slutningen af forløbet afholdes samtaler med aftagende mentorer, studievejledere, arbejdspladser el.a. for at sikre en smidig overgang og fastholdelse i næste forløb. Mentoraftalerne finansieres af Jobcentret.

Tilbud i Læse-/Psykiatriaafdelingen 2014

Økonomi og lovområder

Psykiatriafdelingens undervisningstilbud finansieres primært via Rammeaftalen for Region Sjælland, og der er her en leveringsaftale med Slagelse Kommune. Desuden har der i 2015 været udbudt et opfølgingsforløb og et grundforløb til deltagere i projekt 180 grader, der delvist har været finansieret via denne aftale, delvist via betaling fra Jobcenter Slagelse.

Læseafdelingens tilbud spænder over flere forskellige lovområder og flere forskellige finansieringsmåder:

Takster

- Udredning og undervisning af voksne ordblinde jf. Lov om FVU og Ordblindeundervisning via driftsoverenskomst med VUC
- Udredning og undervisning af unge jf. Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov
- It-instruktion til ordblinde studerende ved ungdomsuddannelser (Lov om specialpædagogisk bistand ved ungdomsuddannelser mv.)
- Testning, it-instruktion og studiestøtte til ordblinde studerende ved korte, mellemlange og videregående uddannelser jf. Lov om specialpædagogisk støtte og Rammeaftale med Uddannelsesstyrelsen

Aftaler med kommuner

Udredning og undervisning jf. Lov om Kompenserende specialundervisning for voksne finansieres via Rammeaftalen for Region Sjælland. Dette gælder for Slagelse og Ringsted Kommuner. Sorø kommune har valgt at lave en særlig aftale med Læseafdelingen om finansiering af undervisningstilbud jf. denne lov.

Aftalerne betyder, at borgere fra de involverede kommuner frit kan henvises til kompenserende specialundervisning i Læseafdelingen på CSU-Slagelse eller selv kan henvende sig hertil. For borgere i Sorø Kommune er der dog aftalt en ramme, der ikke må overskrides uden særlig aftale herom.

Øvrige aftaler og projekter

- Individuelle aftaler med Jobcenter Slagelse m.fl. om supplerende tests, mentortimer og undervisning, der ikke kan omfattes af eksisterende lovgivning eller aftaler
- Deltagelse i projekter finansieret af EU, regionen, SATS-puljemidler, egen udviklingspulje på CSU el.a.

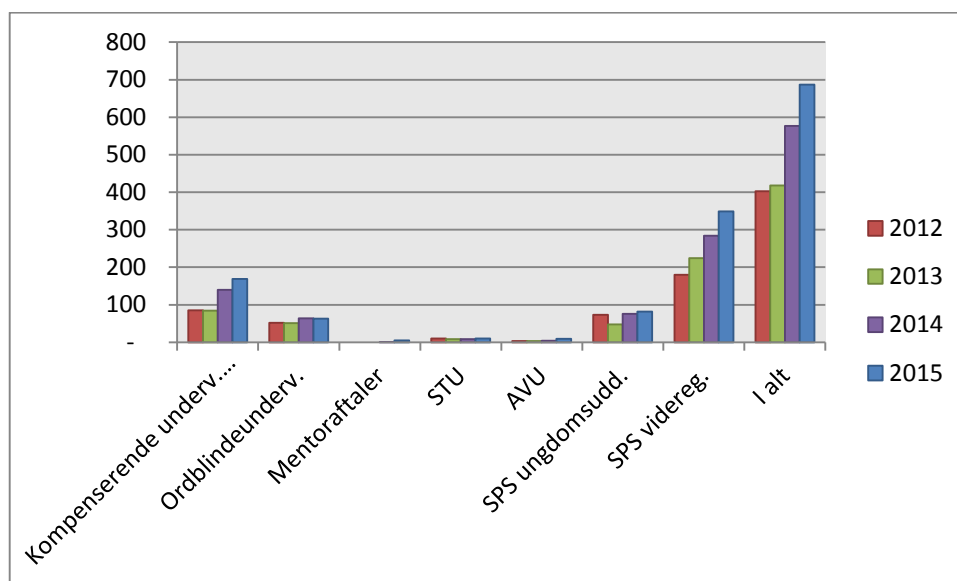
Målgruppen i tal

I 2015 har der i alt været 687 borgere, der har fået udrednings- og undervisningstilbud i Læse-/Psykiatriafdelingen. Borgere, der har fået undervisning i tilbuddet 180 grader er nu inkluderet i dette tal, da undervisningstilbuddet er blevet en del af Læse-/Psykiatriafdelingens tilbud og ikke mere er et projekt.

- 232 borgere har fået foretaget udredning og undervisning jf. Lov om Kompenserende Specialundervisning/Ordblindeloven (204 i 2014).
- 431 har fået tilbud jf. Lov om specialpædagogisk støtte (360 i 2014).
- 19 borgere har fået undervisning i Læseafdelingen i forbindelse med STU/AVU (12 i 2014).
- Vi har i samarbejde med Jobcenter Slagelse lavet mentoraftaler for 5 borgere (1 i 2014).

Det samlede antal borgere er steget med 110 fra 2014 til 2015. Dette skyldes primært en stigning i antallet af studerende ved videregående uddannelser, der benytter sig af tilbuddet

om studiestøtte. Desuden bliver der henvist flere borgere fra Jobcenter Slagelse, både til vores tilbud om kompenserende specialundervisning og udmøntet som mentoraftaler.

Effekt af undervisningen

Når en kursist starter i Læse-Psykiatriafdelingen laver vi altid en individuel undervisningsplan i samarbejde med kursisten. Målene er meget individuelle og spænder over fx "jeg vil bare blive bedre til at læse og skrive", "Jeg vil gerne føle mig klar til at starte på en uddannelse", "jeg vil gerne kunne skrive et postkort fra ferien selv uden hjælp fra min kone", "jeg vil gerne kunne gå ind på forældreintra og læse meddelelser og skrive en besked til min søns lærer", "jeg vil gerne kunne læse de meddelelser, der kommer fra min arbejdsgiver på intranettet", "jeg vil gerne turde fortælle andre om mine vanskeligheder", "jeg vil gerne turde række hånden op og sige noget på et hold med flere mennesker". Det er meget svært at sammenligne disse mål. Når deltagerne efterfølgende skal bedømme effekten på en skala fra 1-10, er der desuden stor forskel på vurderingerne – både på grund af forskelle i mål, motivation, fremmøde og indsats, men også på grund af forskelle i indstilling til, hvor stor betydning, ændringen har for dem. Nogle mennesker har en tendens til at mene, at den hjælp, de har fået, er fantastisk, bare de kan lidt mere, end de kunne før. Andre er utilfredse med, at de ikke kan få hjælp til også at klare den sidste lille bid, som teknologien ikke kan hjælpe dem med. Men hvis man kigger på deltagerne evalueringer, er der generelt stor tilfredshed med den hjælp, de får til at klare sig i deres dagligdag, så de kan deltage på lige fod med mennesker uden læse-stavevanskeligheder.

Eksempler på evalueringer:

"Før ringede jeg næsten altid op i stedet for at skrive en sms. Ellers skrev jeg helt kort, f.eks. ok, ja og nej. Nu skriver jeg flere sætninger. Min datter siger også at hun meget bedre kan læse det jeg skriver (kursist i læseafdelingen).

"Tak. Det var meget bedre end det "kaffe-snak"-hold, jeg gik på hos XX. Min kone er også rigtig glad – det aflaster hende meget" (kursist i læseafdelingen).

"I starten var det svært overhovedet at turde komme og møde de andre på holdet. Det sidste halve år er jeg kommet hver eneste gang, og nu vil jeg komme til at savne det" (kursist i psykiatriafdelingen).

"Jeg har altid skullet spørge om hjælp til f.eks. fødselsdagsdatoer og regne sammen i butikken. Nu kan jeg selv" (kursist i læseafdelingen, talblind).

"Det er kun dig, der hører rigtigt efter" (mentee).

Projekter og udviklingsarbejder mv.

I forlængelse af Projekt Mobil-læs i 2011, har vi udarbejdet instruktionsvideoer til læse-staveapps til smartphones (<http://csu.slagelse.dk/borgere/laese/hjaelpemidler-til-mobil-og-tablet>). Vi har efterfølgende løbende opdateret disse videoer, da vi har fået mange positive tilbagemeldinger, både fra vores egne kursister og fra undervisere i resten af landet. Desuden kan vi se, at der er et stort behov for disse instruktioner - der er hver måned ca. 1200 visninger på den youtubekanal, vi har videoerne liggende på. Da det jo ikke kun er borgere fra Slagelse, Ringsted og Sorø, der har glæde af disse videoer, har vi forsøgt at få en landsdækkende organisation eller offentlig institution til at overtage dette arbejde, men uden held. Vi har derfor valgt at fortsætte det i CSU-Slagelse-regi.

I 2015 har Psykiatriafdelingen opstartet et projekt "Pit Stop" i samarbejde med Slagelse Gymnasium, Midtsjællands Gymnasium samt Sorø Gymnastikefterskole. Projektets mål har været via kognitiv adfærdsterapeutisk tilgang at støtte frafaldstruede studerende med ADHD, angst og/eller depression til at blive i uddannelse/på skole og give dem redskaber til at overkomme de barrierer, de med deres vanskeligheder vil blive ved med at møde i deres videre uddannelsesforløb samt arbejdsliv. Dette projekt har været halvt finansieret af CSU's udviklingspulje og halvt finansieret af de deltagende institutioner. Projektet er stoppet i juni 2016 og er nu blevet idriftsat, så der starter hold op i september på Slagelse og Midtsjællands Gymnasier.

I slutningen af 2015 indgik Læseafdelingen en aftale med Center for Skole i Slagelse om et projekt, hvor der skulle udvikles en procedure for instruktion/undervisning i brug af it-hjælpemidler for elever i folkeskolen + deres lærere. Dette projekt har kørt i første halvdel af 2016 og er netop blevet idriftsat, så der nu er et samarbejde i gang, både mht. undervisning af de konkrete elever med behov og om at få uddannet superbrugere på de enkelte skoler.

Netværkssamarbejde mv:

For at oplyse om ordblindes rettigheder og muligheder har Læseafdelingen haft en stand på "De specialiserede tilbuds dag" og Slagelse Uddannelses- og Kulturmesse samt deltaget i et arrangement på Ringsted Bibliotek arrangeret af UPPR Ringsted. Desuden deltager vi løbende i netværkssamarbejdet Tværfaglig UngeIndsats (UTA) i Slagelse samt i div. landsdækkende netværk omkring ordblindhed, talblindhed, ADHD og psykiatri.

*Natasha Epstein,
Afdelingsleder
29.7.16*